

STAVOVI GRAĐANA O POLICIJI

Rezultati istraživanja javnog mnijenja za
Bosnu i Hercegovinu

Septembar, 2017.

Izveštaj je objavljen uz
podršku Evropske unije.

Program Evropske unije „Podrška civilnom društvu“
za mreže organizacija civilnog društva.

STAVOVI GRAĐANA O POLICIJI

Rezultati istraživanja javnog mnijenja za Bosnu
i Hercegovinu

IZDAVAČ

Centar za sigurnosne studije
Branilaca Sarajeva 13, Sarajevo
Tel: +387 33 262 455
Email: info@css.ba
www.css.ba
www.pointpulse.net

AUTOR

Armin Kržalić

UREDNIK

Saša Đorđević

PREVOD

Alisa Koljenšić Radić

DIZAJN I PRELOM

DTP

Sarajevo, 2017.

SADRŽAJ

LISTA GRAFIKONA	4
O ISTRAŽIVANJU	5
SAŽETAK	6
POVJERENJE U INSTITUCIJE	7
Alarmantan pad povjerenja u institucije	7
Znatan pad povjerenja u policiju	10
PERCEPCIJA POLICIJE	12
Policajke su ljubazne, a policajci više podložni korupciji	12
Policija djeluje najmanje kao servis građana	13
PERCEPCIJA KORUPCIJE	18
Sveprisutnija institucionalna korupcija	18
Saobraćajna i granična policija su i dalje najkorumpiranije	19
BORBA PROTIV KORUPCIJE	21
Građani nisu spremni da prijave korupciju	21
Potrebno je više kažnjavati korumpirane rukovodioce u policiji	23
Unutrašnja kontrola kao brana korupcije u policiji	24
Civilno društvo treba da učestvuje u borbi protiv korupcije	25
METODOLOŠKI OKVIR	27

LISTA GRAFIKONA

Grafikon 1: Povjerenje u institucije.....	9
Grafikon 2: Komparacija povjerenja u institucije u 2015, 2016, i 2017. godina.....	9
Grafikon 3: Povjerenje u policiju.....	11
Grafikon 4: Opis policajki i policajaca koji su u direktnom kontaktu s građanima	13
Grafikon 5: Stavovi građana o djelovanju policije u BiH.....	14
Grafikon 6: Utjecaj političara na policiju.....	16
Grafikon 7: Zapošljavanje u policiji.....	17
Grafikon 8: Rasprostranjenost korupcije u institucijama BiH	18
Grafikon 9: Rasprostranjenost korupcije unutar policije	20
Grafikon 10: Prijavljivanje korupcije	22
Grafikon 11: Najpotrebnije za sprečavanje korupcije u policiji u 2015., 2016. i 2017. godini	23
Grafikon 12: Institucije koje treba da se bore protiv korupcije u policiji u 2015, 2016. i 2017. godini	24
Grafikon 13: Uloga civilnog društva u borbi protiv korupcije	26

O ISTRAŽIVANJU

Treći krug istraživanja javnog mnijenja „Stavovi građana o policiji“ sproveden je u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Kosovu, Makedoniji i Srbiji. Upitnik na osnovu kojeg je istraživanje javnog mnijenja realizovano, osmislila je regionalna mreža POINTPULSE s ciljem da ponudi odgovore koji se odnose na stavove građana o policiji. Upitnik je sadržavao šest grupa pitanja:

1. stepen povjerenja građana u institucije;
2. percepcija policije kao institucije, ali i policajca i policajke kao individue;
3. percepcija korupcije u društvu i policiji;
4. stavovi građana o borbi protiv korupcije;
5. stavovi građana o radu organizacija civilnog društva i
6. demografija.

Terensko istraživanje u Bosni i Hercegovini obavio je IPSOS Strategic Marketing u junu 2017. godine, na reprezentativnom uzorku od 1000 punoljetnih osoba, građana i građanki Bosne i Hercegovine. Kao istraživački instrument korišten je upitnik. Intervjuisanje građana je sprovedeno tehnikom „licem u lice“, koja podrazumijeva direktni kontakt s ispitanikom.

Izveštaj je objavljen u okviru projekta „Puls integriteta i povjerenja u policiju na zapadnom Balkanu“ čiji je cilj da doprinese povećanju povjerenja u policiju promocijom odgovornosti i jačanjem integriteta policije. Zbog toga se sedam organizacija civilnog društva iz regiona okupilo u POINTPULSE mrežu koju čine: Analytica iz Skoplja, Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) i Balkanska istraživačka mreža (BIRN) iz Beograda, Centar za sigurnosne studije (CSS) iz Sarajeva, Institut Alternativa (IA) iz Podgorice, Institut za medijaciju i demokratiju (IDM) iz Tirane i Kosovski centar za sigurnosne studije (KCSS) iz Prištine.

Projekat podržava Europska unija kroz program Podsticanje civilnog društva u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA). Za sadržaj ovog izvještaja odgovoran je isključivo Centar za sigurnosne studije i iskazani stavovi u ovom dokumentu nisu nužno stavovi Europske unije.

SAŽETAK

Rezultati trećeg kruga istraživanja (2017) javnog mnijenja pokazuju alarmantan podatak izražen u padu povjerenja prema 12 ispitanih institucija u Bosni i Hercegovini (prosjek 10%). Povjerenje u policiju u Bosni i Hercegovini doživjelo je značajan pad u odnosu na drugi krug istraživanja (2016). U Bosni i Hercegovini je procenat onih koji imaju povjerenje sa početnih 54% u prvom krugu 2015. godine, porastao na 60% (2016), da bi onda taj procenat pao na 47% u trećem krugu. Razlika između drugog i trećeg kruga je znatnih 13%.

Sličan trend pozitivnih pridjeva u opisu policajki koje su u direktnom kontaktu sa građanima zadržan je i u trećem krugu istraživanja (2017). U trećem krugu procenat ispitanika koji su opisali policajke kao ljubazne, srdačne i prijatne je porastao na (24%), dok je drugi najčešći odgovor policajke su lijepe, dobrog izgleda i šarmante zabilježio pad za 4%. Kada je u pitanju najbolji opis policajaca, gotovo identičan je procenat ispitanika (13%) koji u ovom krugu istraživanja, kao i prethodnom, policajca u BiH opisuju kao ljubaznog, kulturnog i prijatnog. Isti procenat ispitanika najčešće opisuje policajaca da je ozbiljan, odgovoran i svjestan svog posla.

Razlika među opisima policajki i policajca postoji. Za razliku od žena policajaca, ispitanici muškarce opisuju kao manje ljubazne i prijatne. Također, za razliku od policajki, policajci su neiskreni, arogantni i agresivni. Najveća statistička razlika između policajaca i policajki uočena je kod opisa u vezi koruptivnog ponašanja. Tako 12% ispitanika opisuje policajce kao osobe koje mogu biti lako korumpirane, dok je taj procenat znatno manji za policajke (2%).

Jedan od najvećih problema u vezi sa policijom jeste, prema mišljenju građana, preveliki utjecaj političara na rad policije. Stoga, najveći procenat ispitanika smatra da policija u BiH najmanje djeluje kao servis građana – 61% (I krug 67%, II krug 51%, III krug 66%), a najviše kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija – 30% (I krug 33%, II krug 28%, III krug 30%). Policija se doživljava kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija, a ne kao servis građana.

Građani vjeruju da je korupcija rasprostranjena u policiji, ali kada pogledamo pojedine dijelove policije, vidimo da ta ocjena varira i, uglavnom, se odnosi na saobraćajnu policiju, graničnu policiju, kao i najbliže saradnike ministara unutrašnjih poslova. Stabilni nalazi pokazuju da polovina građana Bosne i Hercegovine smatra da se izbor kandidata i zapošljavanje u policiji sprovodi na nepošten način, bilo putem prijateljskih ili rodbinskih veza – 52% (I krug 49%, II krug 54%, III krug – 53%).

Mali je broj građana koji ističe da bi prijavio slučajeve korupcije u policiji ukoliko bi bio u prilici. Takav stav najbolje ilustruje sliku javnosti o radu policije, odnosno njenu razočaranost u rad policije kao i samu nezainteresovanost za njihove poslove. Dobiveni rezultati trećeg kruga istraživanja o ulozi nevladinih organizacija u borbi protiv korupcije, pokazuju rast procenta ispitanika koji ulogu nevladinih organizacija vide u direktnom učešću u borbi protiv korupcije.

POVJERENJE U INSTITUCIJE

Alarmantan pad povjerenja u institucije

Rezultati trećeg kruga istraživanja javnog mnijenja pokazuju alarmantan podatak izražen u padu povjerenja prema 12 ispitanih institucija u Bosni i Hercegovini (prosjeak 10%). U odnosu na drugi krug istraživanja (2016. godina), kada je visok procenat povjerenja (više od polovine) imalo šest institucija, u 2017. godini povjerenje nešto više od polovine ispitanika ima samo obrazovanje (53%). Međutim, i povjerenje u institucije obrazovanja je u trećem krugu istraživanja u odnosu na 2016. godinu smanjeno za 9%.

U komparaciji povjerenja građana prema ispitanim institucijama kao i u 2016. godini institucije obrazovanja i policija i dalje uživaju najveće povjerenje građana (53%:47%). Najveći pad povjerenja u trećem krugu zabilježen je u nevladine organizacije (15%) i policiju (13%). Odmah iza njih su institucije opština/grada (12%), mediji, zdravstvo i Agencija za prevenciju korupcije i kordinaciju borbe protiv korupcije koje su zabilježile pad povjerenja od 10%, dok je parlament na četvrtom mjestu (9%).

Bosna i Hercegovina ima razvijene političke institucije koje, uz sve zamjerke vezane za legitimitet i efikasnost, ipak funkcionišu. Iskazi da većina građana ne vjeruje institucijama (Parlament BiH – 70%, tužilaštvo 65%, sudstvo 64%) predstavljaju svojevrsni protest protiv zastoja Bosne i Hercegovine na evropskom putu ali protiv još uvijek postojeće korupcije i nepotizma u društvu, a posebno protiv ekonomskog neblagostanja. Od 12 ispitanih institucija, većina ispitanika ima povjerenje samo u jednu instituciju (obrazovanje 53,2%), dok u ostalih 11 institucija većina ispitanika nema povjerenje.

U sva tri dosadašnja kruga istraživanja, građani najviše povjerenja imaju u instituciju obrazovanja i policiju, dok najmanje povjerenje imaju prema Parlamentu, tržišnim inspekcijama, tužilaštvu i sudstvu. U trećem krugu istraživanja, pozitivni stavovi prema institucijama su ispod vrijednosti pozitivnih stavova iz prvog kruga (2015. godine) osim institucije obrazovanja. Naredna ispitivanja pokazat će da li je u pitanju trenutni splet okolnosti vezan za zastoj evropskog napretka ili trajniji trend.

Iskazani nizak procenat povjerenja u institucije, posebno u sudstvo i tužilaštvo (30%) kao garanta sprovođenja vladavine prava i posebno pad povjerenja u policiju, direktan je pokazatelj relativno slabih kapaciteta države.

Kada je riječ o povjerenju u policiju, odnosno sigurnosti građana zabrinjavajući je podatak da gotovo polovina ispitanika nema povjerenje u policiju (49,2%), što predstavlja povećanje negativnog stava u ovom krugu za 12%. Nije, međutim, lahko utvrditi razloge zbog kojih ispitanici nemaju povjerenje u policiju, s obzirom da cilj istraživanja nije bio utvrđivanje razloga nepovjerenja. Zbog toga je potrebno dodatno istraživati razloge nepovjerenja u policiju.

Procenat onih u grupaciji koji nemaju povjerenje u policiju, u dobi od 31 do 64 godine je porastao za znatnih 12,5% (39,5%:52%), dok joj kao i u prethodnom krugu najviše vjeruju stariji od 65 godina, s tim da taj procenat nije stabilan i on je pao u ovom krugu na 51% (64%:51%).

Policiji najmanje vjeruju ispitanici koji nemaju završen fakultet i oni sa završenom srednjom školom (50% – 42%). Kada je riječ o povjerenju mladih u policiju, njih samo 4% ima potpuno povjerenje, a skoro petina nema uopće povjerenje (18,9%). Ovaj nalaz je posebno značajan jer može da ukazuje na to da se pitanja sigurnosti i povjerenja u rad policije definišu i procjenjuju kroz dosadašnji učinak policijskih službenika na terenu i shodno njihovom ponašanju prema građanima.

Kao i u prethodnom krugu, i u junu 2017. godine (trećem krugu), potvrđena je jasna ali nestabilna razlika u procentu iskazanog povjerenja prema policiji a na osnovu regionalne rasprostranjenosti. Građani Kantona 10 i Posavskog kantona iskazuju najviše nepovjerenje prema policiji (77%).

Nizak stepen povjerenja u policiju prisutan je i kod građana Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (60%), Tuzlanskog kantona (57%), Srednjobosanskog kantona (55%) i Istoka entiteta Republika Srpska (51%). Ovako nisko povjerenje u policiju je uznemirujuć i alarmantan podatak menadžmentu policije da se stvari moraju mijenjati nabolje. Da se stvari mogu mjenjati u pozitivnom pravcu pokazuju rezultati ovog kruga istraživanja koji svjedoče rastu povjerenja u policiju kod građana Bosansko-podrinjskog i Zeničko-dobojskog kantona.

Za razliku od prošlog kruga (2016), kada su građani Sjevernog dijela entiteta Republika Srpska prednjačili u povjerenju prema policiji (69,2%), u ovom krugu došlo je do značajnog pada tog povjerenja za jednu četvrtinu (43,9%). U ovom trećem krugu istočni dio entiteta Republika Srpska ima veće povjerenje nego sjeverni dio.

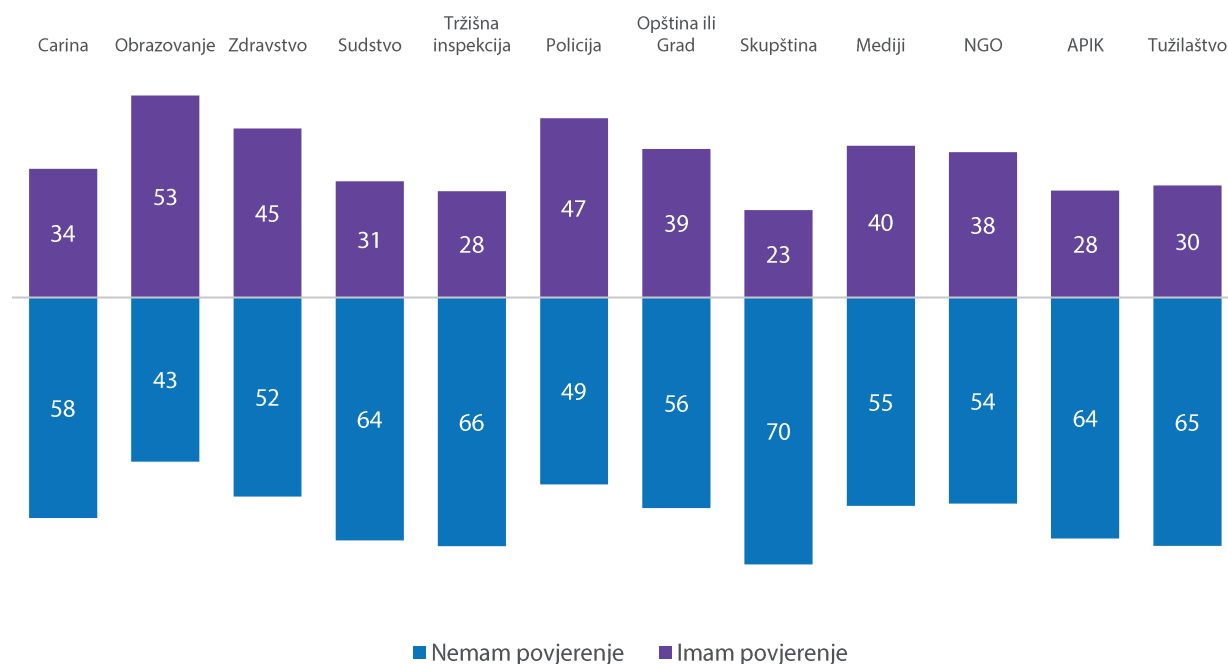
Najviše povjerenja prema policiji u trećem krugu istraživanja iskazuju građani Zeničko-dobojskog kantona (61%), Bosansko-podrinjskog kantona (60%), slijede ih građani Zapadno-hercegovačkog i Kantona Sarajevo (53%) te Hercegovačko-neretvanskog kantona (51%). Međutim, iako navedeni kantoni imaju većinsko povjerenje u rad policije u trećem krugu istraživanja bilježi se pad stepena povjerenja u policiju, osim u dva kantona (Srednjobosanski i Bosansko-podrinjski kanton).

Iako veliki broj građana ima povjerenje u medije i općinsku/gradsku upravu (40%:38%) u ovom krugu bilježimo negativan trend iskazanog povjerenja. Ovakav postotak pokazuje da je u drugom krugu istraživanja trend povjerenja u navedene dvije institucije rastao i dostigao zavidnih 51%, dok je u trećem krugu broj onih koji imaju povjerenje pao (40%) ispod procenta iz prvog kruga (2015) (47%). Kao i u prva dva kruga, u trećem krugu istraživanja, Parlament je institucija u koju građani imaju najmanje povjerenja (23%).

Za razliku od drugog kruga istraživanja kada su iza Parlamenta bila tužilaštva, u ovom krugu na mjesto tužilaštva došla je Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (28%) i tržišne inspekcije (28%), zatim tužilaštvo i sud (30%).

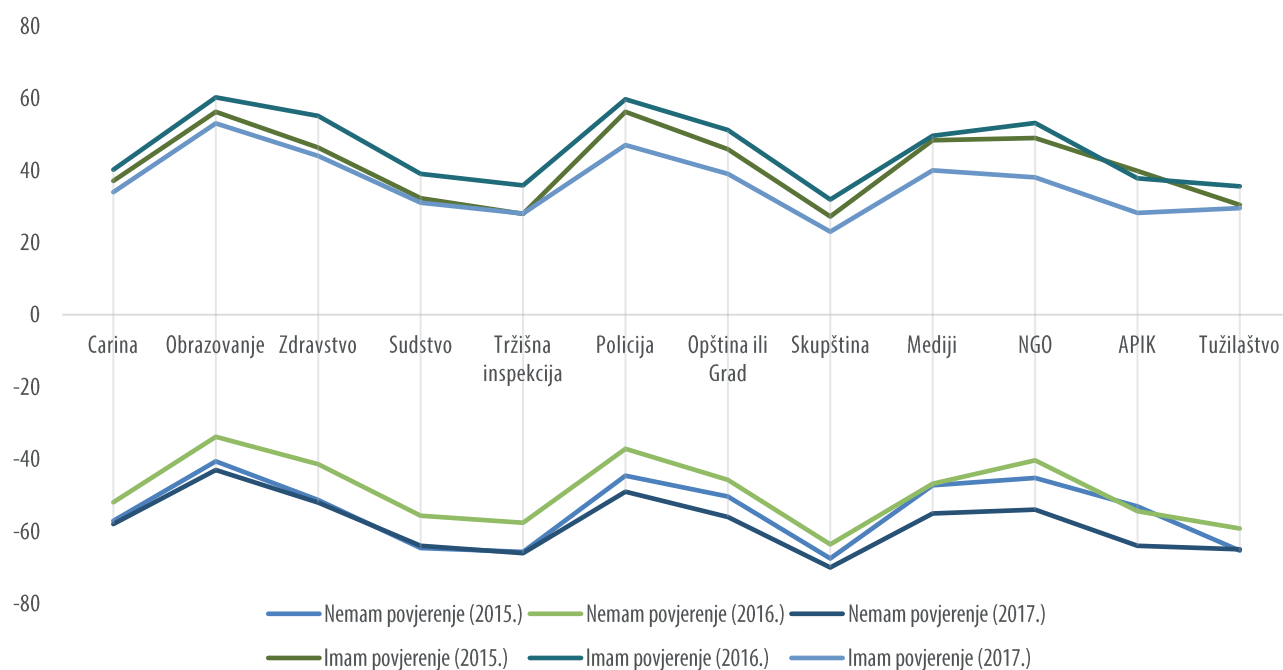
Grafikon 1: Povjerenje u institucije

P: Koliko povjerenje imate u sljedeće institucije u Bosni i Hercegovini? Molimo Vas da odgovorite koristeći skalu od 1 do 4, pri čemu: 1 znači uopće nemam povjerenje, 2 uglavnom nemam povjerenje, 3 uglavnom imam povjerenje, 4 imam potpuno povjerenje.

Grafikon 2: Komparacija povjerenja u institucije u 2015, 2016, i 2017. godina

P: Koliko povjerenje imate u sljedeće institucije u Bosni i Hercegovini? Molimo Vas da odgovorite koristeći skalu od 1 do 4, pri čemu: 1 znači uopće nemam povjerenje, 2 uglavnom nemam povjerenje, 3 uglavnom imam povjerenje, 4 imam potpuno povjerenje.

Znatan pad povjerenja u policiju

Generalno povjerenje javnosti u policiju nije dobro, jer je povjerenje u njih u Bosni i Hercegovini na najnižem nivou u zadnje tri godine. Pripadnici policije nebi trebali biti zadovoljni povjerenjem koje trenutno uživaju kod građana (ispitanika) Bosne i Hercegovine. Potrebno je da menadžment policije usmjeri energiju na pronalazak i eliminisanje faktora koji su doveli do pada povjerenja u policiju u trećem krugu istraživanja koje je rađeno u junu 2017. godine.

Uporedni procenat povjerenja drugog i trećeg kruga pokazuje da je došlo do pada povjerenja u policiju u oba bosanskohercegovačka entiteta (Federacija BiH za 8% a Republika Srpska za 20%). U entitetu Republika Srpska povjerenje u prvom krugu je bilo na zavidnih 65%, a u Sjevernom dijelu ovog entiteta zabilježen je i najveći procenat povjerenja. Nalazi drugog kruga istraživanja (2017. godine) pokazuju da je povjerenje u policiju Republike Srpske opalo za značajnih 20%. Negativan trend bilježimo i u entitetu Federacija BiH, gdje je vidan pad procenta povjerenja za 8% (57% : 49%).

Bosansko-podrinjski kanton je područje gdje građani uglavnom imaju povjerenje u policiju. Niko od ispitanika ovog područja se nije izjasnio da uopće nema povjerenje, kao niti da ima potpuno povjerenje. Kanton 10 je područje sa najvećim procentom ispitanika koji su se izjasnili da uopće nemaju povjerenje u policiju. Sa druge strane, Brčko Distrikt BiH je područje sa najviše ispitanika koji su se izjasnili da imaju potpuno povjerenje u policiju (20%), slijede ga Zapadno-hercegovački i Unsko-sanski kanton (16%).

U trećem krugu istraživanja (2017), povjerenje u policiju u Bosni i Hercegovini doživjelo je značajan pad u odnosu na drugi krug istraživanja (2016). U Bosni i Hercegovini je procenat onih koji imaju povjerenje sa početnih 54% u prvom krugu 2015. godine, porastao na 60% (2016), da bi onda u trećem krugu procenat pao na 47%. Razlika između drugog i trećeg kruga je znatnih 13%.

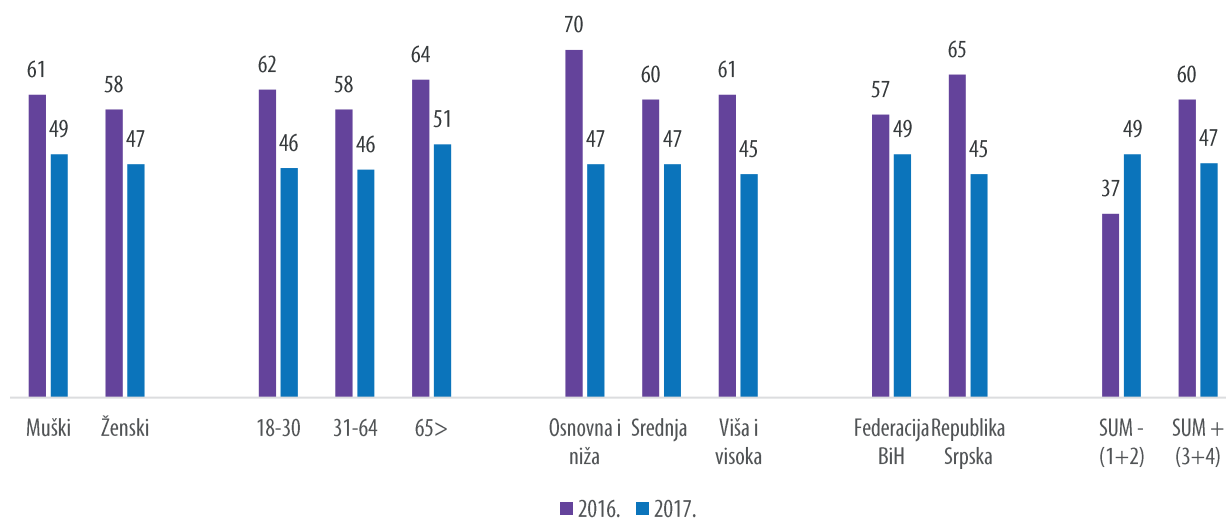
Razlika među polovima, kada je riječ o povjerenju u policiju, očekivano postoji, ali nije drastična (2%). Svakako nije zanemarljiv podatak da je u ovom krugu istraživanja u odnosu na drugi krug došlo do pada povjerenja prema policiji za 11% kod žena i 12% kod muškaraca.

Za razliku od drugog kruga istraživanja kada smo imali izražene razlike iskazanog povjerenja prema policiji u odnosu na obrazovanje ispitanika, u ovom krugu nema velikih razlika u odnosu na njihovo obrazovanje (OŠ 47%, SŠ 47%, VŠ 45%). Primjetno je, međutim, da najstariji kao i u drugom krugu imaju najviše povjerenja u policiju (51%), a mladi su se ujednačili sa povjerenjem ispitanika srednje dobi.

U Bosni i Hercegovini najviše povjerenje u policiju imaju ispitanici Bošnjaci 51%, zatim Hrvati 46% i Srbi 45%. Najmanje povjerenje prema policiji iskazali su ispitanici iz reda Ostali 59%, zatim Srbi 51% i Hrvati 48%.

Grafikon 3: Povjerenje u policiju

P: Koliko povjerenje imate u sljedeće institucije u Bosni i Hercegovini? Molimo Vas da odgovorite koristeći skalu od 1 do 4, pri čemu: 1 znači uopće nemam povjerenje, 2 uglavnom nemam povjerenje, 3 uglavnom imam povjerenje, 4 imam potpuno povjerenje.

PERCEPCIJA POLICIJE

Policajke su ljubazne, a policajci više podložni korupciji

Dobrog policajca čine “vruće srce, hladna glava i čisti prsti”. Praktično to znači da oni moraju biti predani poslu, hrabri, ali razboriti i poštenu. Moraju biti psihički stabilni, jer u opasnim situacijama (npr. uhićenje pljačkaša ili otmičara, požari) moraju zadržati samokontrolu i prisebnost kako bi mogli izvršiti svoju zadaću. Moraju biti u dobroj fizičkoj kondiciji i tjelesno zdravi. Za uspjeh u poslu policajaca presudna je razvijena vještina komunikacije. Njima su potrebne informacije do kojih dolaze u razgovoru s različitim ljudima u različitim situacijama. Stoga se moraju znati izražavati jasno, ali i vješto, kako bi privoljeli osobu da im pomogne informacijom. Važno je da su policajci uporni i strpljivi u prikupljanju i obradi podataka te da imaju razvijenu sposobnost deduktivnog mišljenja. Policajci moraju dobro poznavati zakone i propise i raditi isključivo u skladu s njima, te nikako ne smiju biti osobe koje krše zakone.

Kako građani Bosne i Hercegovine percipiraju policajke i policajce u obavljanju njihovih svakodnevnih poslova i kontakata s građanima? Građani BiH na različite načine percipiraju policajke i policajce u njihovom poslu u kontaktima s građanima. Obzirom da smo i u trećem krugu istraživanja kod ovog pitanja imali otvorene odgovore, gdje su građani mogli po sopstvenom nađenju navesti bar tri atributa koja opisuju policiju, distribucija odgovora je nepravilna i raznolika. Postoje procenti kod kojih je frekvencija veća i koji u dobroj mjeri opisuju policajku i policajca u BiH.

U drugom krugu istraživanja (2016) ispitanici su opisivali policajke koje su u direktnom kontaktu s građanima, pozitivnim pridjevima, odnosno kao ljubazne, srdačne i prijatne (23%), a zatim kao lijepe, dobrog izgleda i šarmantne (19%). Pored toga što građani opisuju naše policajke kao ljubazne, srdačne, lijepe i prijatne, građani smatraju da su one stručne, profesionalne u svom radu i obučene (13%). Sličan trend pozitivnih pridjeva u opisu policajki koje su u direktnom kontaktu sa građanima zadržan je i u trećem krugu istraživanja (2017). U trećem krugu procenat ispitanika koji su opisali policajke kao ljubazne, srdačne i prijatne je porastao na (24%), dok je drugi najčešći odgovor policajke su lijepe, dobrog izgleda i šarmante zabilježio pad za 4%. Treću poziciju zauzima opis da su policajke korisne, komunikativne i prijateljski raspoložene (13%).

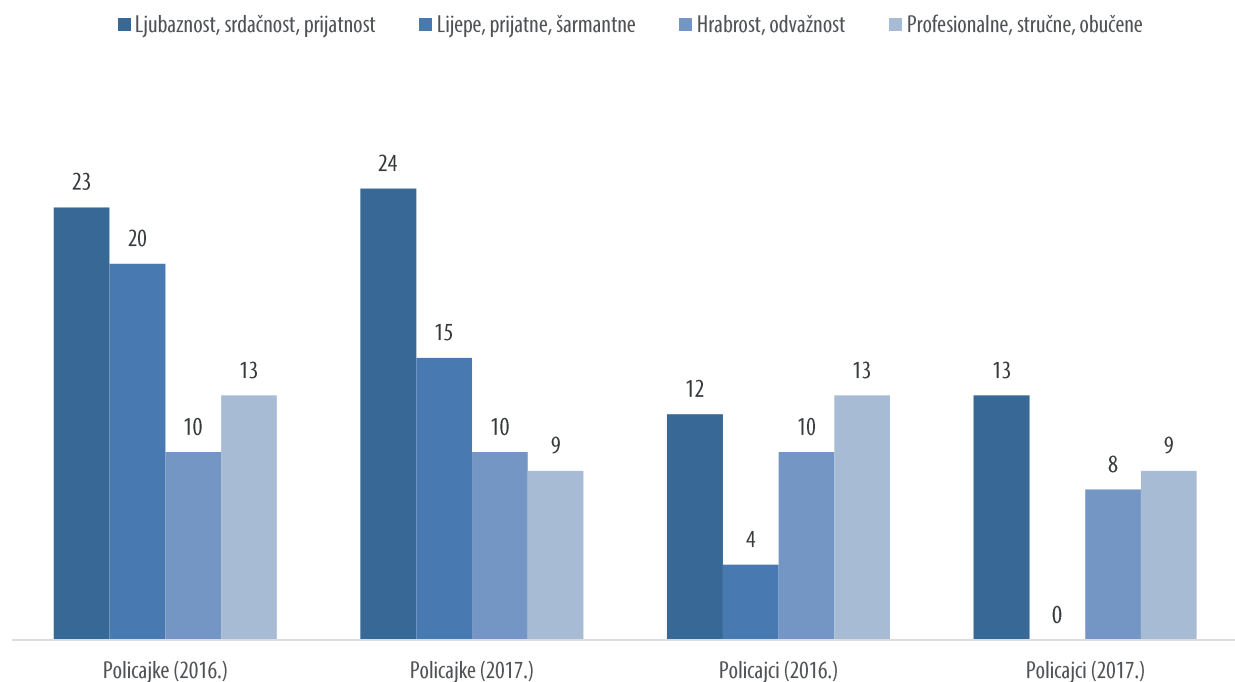
Kada je u pitanju najbolji opis policajaca, gotovo identičan je procenat ispitanika (13%) koji u ovom krugu istraživanja kao i prethodnom, policajca u BiH opisuju kao ljubaznog, kulturnog i prijatnog. Isti procenat ispitanika najčešće opisuje policajaca da je ozbiljan, odgovoran i svjestan svog posla. Drugu poziciju zauzimaju opisi policajca kao osobe koja je stručna, profesionalna i osposobljena za svoj posao (9%) kao i osobe koja štiti građane.

Razlika među opisima policajki i policajaca postoji. Tako, za razliku od žena policajaca, ispitanici muškarce opisuju kao manje ljubazne i prijatne za znatnih 11%.

Ispitanici ne prave razliku između policajki i policajaca kada je u pitanju hrabrost i odlučnost istih. Međutim, statistička razlika postoji između policajki i policajaca kada je u pitanju opis pristojnosti gdje 4% ispitanika smatra da policajci imaju nedostatak kulture i loše manire, dok takvih opisa za policajke nema. Također, za razliku od policajki, policajci su neiskreni, arogantni i agresivni. Najveća statistička razlika između policajaca i policajki uočena je kod opisa u vezi koruptivnog ponašanja. Tako 12% ispitanika opisuje policajce kao osobe koje mogu biti lako korumpirane, dok je taj procenat znatno manji za policajke (2%).

Grafikon 4: Opis policajki i policajaca koji su u direktnom kontaktu s građanima

P1: Kada mislite na policajku (žena policajac), koja je u direktnom kontaktu sa građanima, kako biste je opisali? Molim vas navedite nekoliko atributa (pridjeva, riječi) koji po vašem mišljenju najbolje opisuju prosječnog policajca; P2: A kada mislite na prosječnog policajca u Bosni i Hercegovini, policajca koji je u direktnom kontaktu s građanima, kako biste ga opisali? Molim vas navedite nekoliko atributa (pridjeva, riječi) koji po vašem mišljenju najbolje opisuju prosječnog policajca u Bosni i Hercegovini.

Policija djeluje najmanje kao servis građana

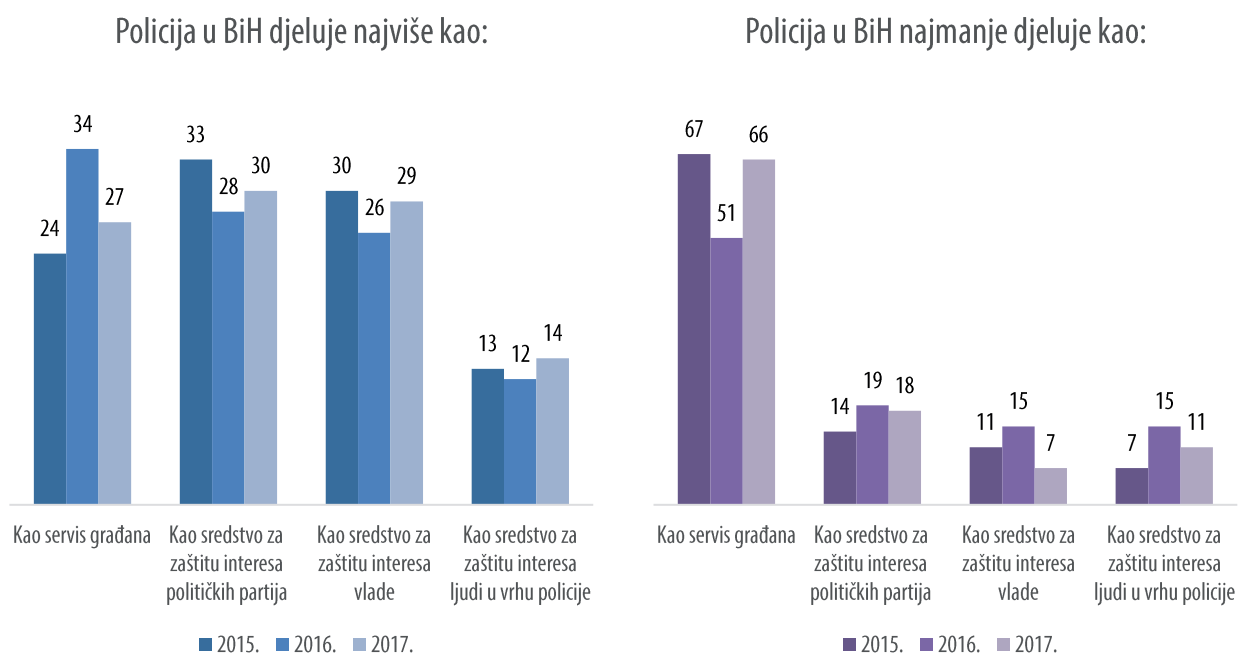
Policija je najvažniji instrument kojim država raspolaže u svrhu zaštite lične sigurnosti i ostalih Ustavom zagarantiranih prava svakog građanina. U načinu na koji policija izvršava svoje zadatke oslikava se i odnos države prema građaninu, odnosno da li se on smatra ravnopravnim partnerom ili podređenim subjektom? Da li se njegovi problemi i strahovi koji su vezani za ličnu sigurnost shvataju ozbiljno ili se zanemaruju? Da li se smatra korisnikom policijskih usluga (klijentom) ili faktorom smetnje? Način rada policije treba biti zasnovan na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici tj. policija treba da djeluje kao servis građana.

Građani Bosne i Hercegovine, međutim, su dosta kritični kada je u pitanju djelovanje policije kao njihovog servisa. Rezultati istraživanja pokazuju da je najveći procenat pristalica stava da policija u BiH najmanje djeluje kao servis građana – 61% (I krug 67%, II krug 51%, III krug 66%), a najviše kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija – 30% (I krug 33%, II krug 28%, III krug 30%). Stav da policija u BiH najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa Vlade ima njih 29%, što je rast za 3% u odnosu na drugi krug (2016. godinu). Za razliku od drugog kruga kada je 34% ispitanika smatralo da policija najviše djeluje kao servis građana, taj broj ispitanika je u znatnom padu u trećem krugu (2017). Tako u ovom krugu njih 27% dijeli ovakv stav.

Zabrinjavajuće je da kod ove kategorije odgovora dolazimo do veće frekvencije odgovora onih ispitanika koji su stava da policija u BiH više djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija (30%), nego kao sredstvo za zaštitu interesa (I krug 67%, II krug 51%, III krug 66%) Vlade (29%). Ovakav trend je primjetan u sva tri kruga istraživanja i nepravilan je. Najmanje birani odgovor je da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa ljudi u vrhu policije (14%).

Grafikon 5: Stavovi građana o djelovanju policije u BiH

P: U kojem svojstvu policija u Bosni i Hercegovini djeluje najviše, a u kojem svojstvu djeluje najmanje – kao sredstvo u službi građana, kao sredstvo za zaštitu interesa Vlade ili kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija?

Kao i u drugom krugu, primjetno je da su se ispitanici u odnosu na dob jasno razdijelili kod pitanja u kojem svojstvu policija djeluje najviše. Stav da policija djeluje najviše kao servis građana prihvataju ispitanici preko 65 godina, njih više od jedne trećine. Mlađi ispitanici do 30 godina su stava da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija i taj procenat bilježi rast za 4% u odnosu na drugi krug (II krug 31%, III krug 35%). Nema statističke razlike u dobi kod procenata ispitanika u odgovoru da policija najviše djeluje ka sredstvo za zaštitu Vlade (29%).

Izrazite razlike između mlađih i starijih ispitanika, djelimično mogu biti objašnjene činjenicom da su većinom mladi bez posla i da se teško dolazi do zaposlenja ako niste član vladajuće političke stranke. Moguće je, također, da je jedan broj njih tokom traženja posla bio u prilici da pribavi dovoljno dokaza za svoj stav. Odgovori ispitanika urbanog i ruralnog dijela grupisani su na sličan način. Tako, gotovo isti broj ispitanika smatra da policija najviše djeluje kao servis građana, ali isti je procenat i onih koji smatraju da se to djelovanje manifestuje kao sredstvo zaštite interesa Vlade, političkih partija ili interesa ljudi u vrhu policije.

Kod ispitanika po regijama primjetne su razlike u stavovima kako policija u BiH najviše djeluje. Tako ispitanici Bosansko-podrinjskog kantona, njih jedna polovina smatra da policija najviše djeluje kao servis građana. U istočnom dijelu entiteta Republika Srpska procenat ovakvih odgovora je dosta sličan ali je zabilježen pad procenta ovakvih odgovora u odnosu na drugi krug istraživanja za 8%.

Na trećem mjestu su ispitanici Posavskog kantona (41%), slijede ispitanici Kantona Sarajevo (31%) i Zeničko-dobojskog kantona (30%). U trećem krugu u odnosu na drugi krug najveći pad procenta ovakvih odgovora bilježimo u sjevernom dijelu entiteta Republika Srpska – 26% (II krug 54%, III krug 28%). Ispitanici Hercegovačko-neretvanskog kantona i Kantona 10 su se najmanje izjašnjavali da policija najviše djeluje kao servis građana (9%). Ispitanici Zapadno-hercegovačkog kantona su najbrojniji u odgovoru da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa Vlade (48%). Na drugom mjestu su ispitanici Kantona Sarajevo (37%), zatim slijede ispitanici sjevernog dijela entiteta Republika Srpska (36%) a na četvrtom mjestu su ispitanici Hercegovačko-neretvanskog kantona sa 30%.

Policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu političkih partija, najučestaliji je odgovor kod ispitanika Kantona 10, njih 59%. Ovakav odgovor biralo je 50% ispitanika Posavskog kantona, Bosansko-podrinjskog i Hercegovačko-neretvanskog kantona. Treću poziciju zauzimaju ispitanici Srednjobosanskog kantona (43%), Unsko-sanskog kantona (40%) i Tuzlanskog kantona (35%). Ispitanici Tuzlanskog kantona su najbrojniji u mišljenju da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa ljudi u vrhu policije (21%). Slijede ih ispitanici Kantona 10 i Unsko-sanskog kantona (18%).

Razlike u stavovima ispitanika na osnovu etničke pripadnosti postoje i kod nekih odgovora one su drastične. Najveći procenat odgovora da policija najviše djeluje kao servis građana bilježimo kod ispitanika Srpske nacionalnosti (32%). Procenat ovakvih odgovora je duplo manji kod ispitanika Bošnjaka (16%), a kod Hrvata još manji (12%). Hrvati i Srbi su najbrojniji u odgovoru da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa Vlade (31%). Bošnjaci i Hrvati su najbrojniji u odgovoru da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija, njih jedna trećina, a ovakav odgovor biralo je skoro jedna četvrtina Srba. Ukupno gledano, ispitanici Bošnjaci i Hrvati, smatraju da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija, a Srbi smatraju da ona najviše djeluje kao servis građana.

Svakako nije zanemarljivi podatak da je 55% žena izrazilo mišljenje da policija najviše djeluje kao servis građana (u poređenju sa 44% muškaraca). Najveći broj muškaraca izražava mišljenje da policija najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija 51%, dok ovakvo mišljenje dijeli 49 % žena.

Raste percepcija politizacije policije

Ostvarivanje ambijenta da policija djeluje najviše kao servis građana, zahtjeva izgradnju partnerstva koje treba da je vidljivo, kako na strateškom (policijsko rukovodstvo i rukovodioci drugih institucija i službi) tako i na operativnom i taktičkom nivou. Službenici policije i njihovi partneri koji su zaduženi za rješavanje problema na terenu trebali bi imati podršku svojih nadređenih za provođenje zajedničkih projekata. Prema tome, svi različiti akteri društvenog života moraju da prepoznaju važnost ovakvog pristupa, a samim tim svakodnevni policijski rad na terenu će biti lakši.

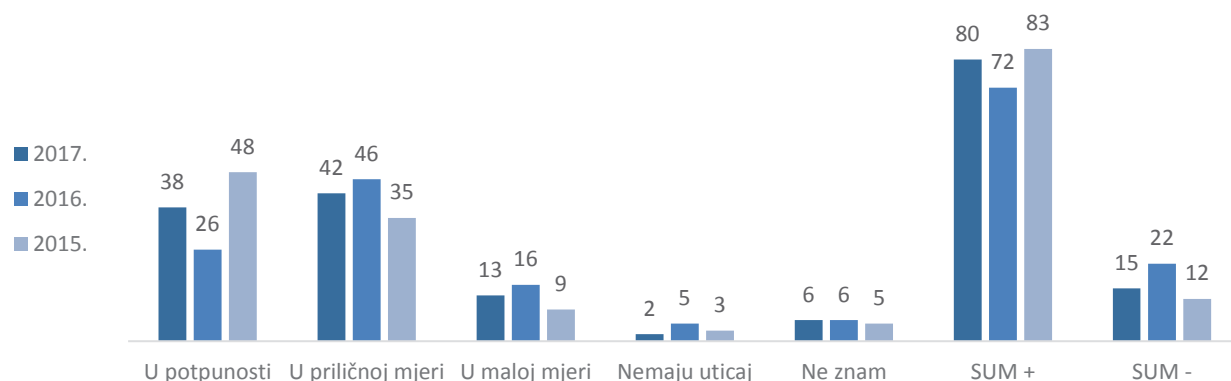
Činjenica da najveći broj ispitanika smatra da policija u BiH najviše djeluje kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija a najmanje kao servis građana navodi na razmišljanje i upozorava na problem generiranja ove dvije tendencije. Procenat ispitanika koji ističu da političari imaju uticaj na rad policije je zabrinjavajući. Znatno rast ispitanika (12%) bilježimo kod frekvencije odgovora da političari imaju u potpunosti utjecaj na rad policije (I krug 48%, II krug 26%, III krug 38%). Iako je u ovom krugu u padu procenat ispitanika koji smatraju da političari u priličnoj mjeri imaju utjecaj na rad policije, taj procenat je i dalje visok 42%. Sa druge strane u sva tri kruga procenat onih koji smatraju da političari nemaju uticaja na rad policije je stabilan i ne pokazuje nikakav trend – 3%, kao i onih koji su odgovorili sa ne znam 6%. Procenat ispitanika koji smatraju da političari u maloj mjeri imaju utjecaj na policiju sa 17% iz drugog kruga istraživanja pao je na 13%.

Procenat onih koji su stava da političari imaju utjecaj na operativni rad policije raste sa stepenom obrazovanja i razlike su posebno izražene u stavu slažem se u priličnoj mjeri (sa završenom osnovnom školom 42%, sa srednjom školom 44%, sa fakultetom 46%). Ispitanici u dobi 31-64 godine su najbrojniji u stavu da političari imaju u potpunosti utjecaj na operativni rad policije (41%), dok mladi prednjače u stavu da je taj utjecaj u priličnoj mjeri (48%).

Kada su u pitanju odnosi polova, primjetne su značajne razlike između muškaraca i žena kod stava da političari nemaju utjecaj na operativni rad policije. Ovakav stav podržava 65% žena, dok je procenat muškaraca manji gotovo za pola, njih 34% dijeli ovakav stav. Muškarci su najbrojniji u stavu da političari u maloj mjeri imaju utjecaj na rad policije.

Grafikon 6: Utjecaj političara na policiju

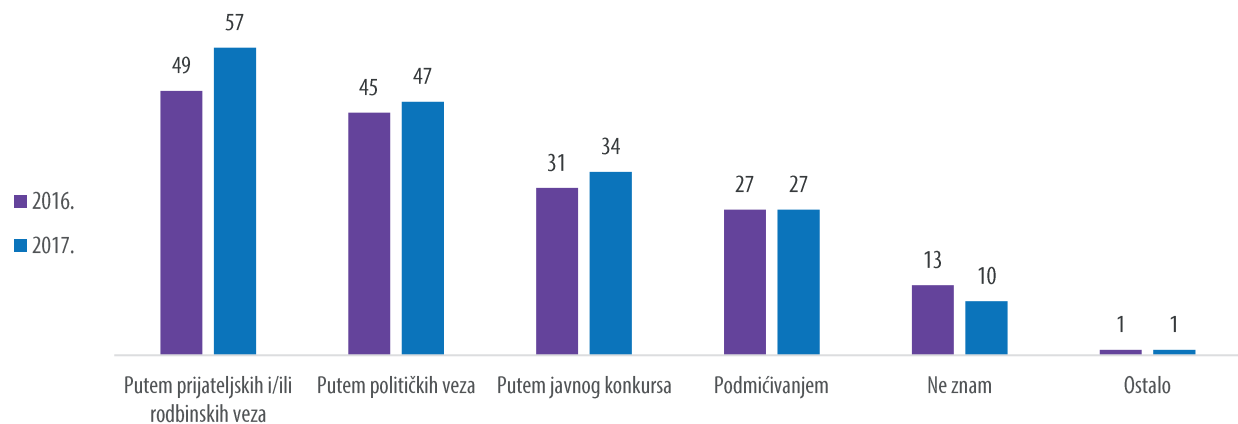
P: Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri političari imaju utjecaja na operativni rad policije?

Stabilni nalazi pokazuju da polovina građana Bosne i Hercegovine smatra da se izbor kandidata i zapošljavanje u policiji sprovodi na nepošten način, bilo putem prijateljskih ili rodbinskih veza – 52% (I krug 49%, II krug 54%, III krug – 53%). Procenat u kojem ispitanici smatraju da zapošljavanje u policiji ide preko političkih veza zabilježio je blagi rast u trećem krugu od 3% ali je on stabilan. Skoro jedna trećina ispitanika 32% smatraju da se zapošljavanje u policiji obavlja legalno, putem javnog konkursa (I krug 31%, II krug 32%, III krug 34%). Zabrinjavajući je rast od 5% onih ispitanika koji smatraju da se zapošljavanje u policiji vrši pomoću mita. Navedeni procenti mišljenja o načinu izbora kandidata i zapošljavanju kadra u policiji pokazuju jasne trendove, prepoznate u stabilnom trendu i blagom rastu načina koji nisu zakoniti i nemoralni su.

Grafikon 7: Zapošljavanje u policiji

P: Šta mislite, na koji način se vrši izbor kandidata i zapošljava kadar u policiji?

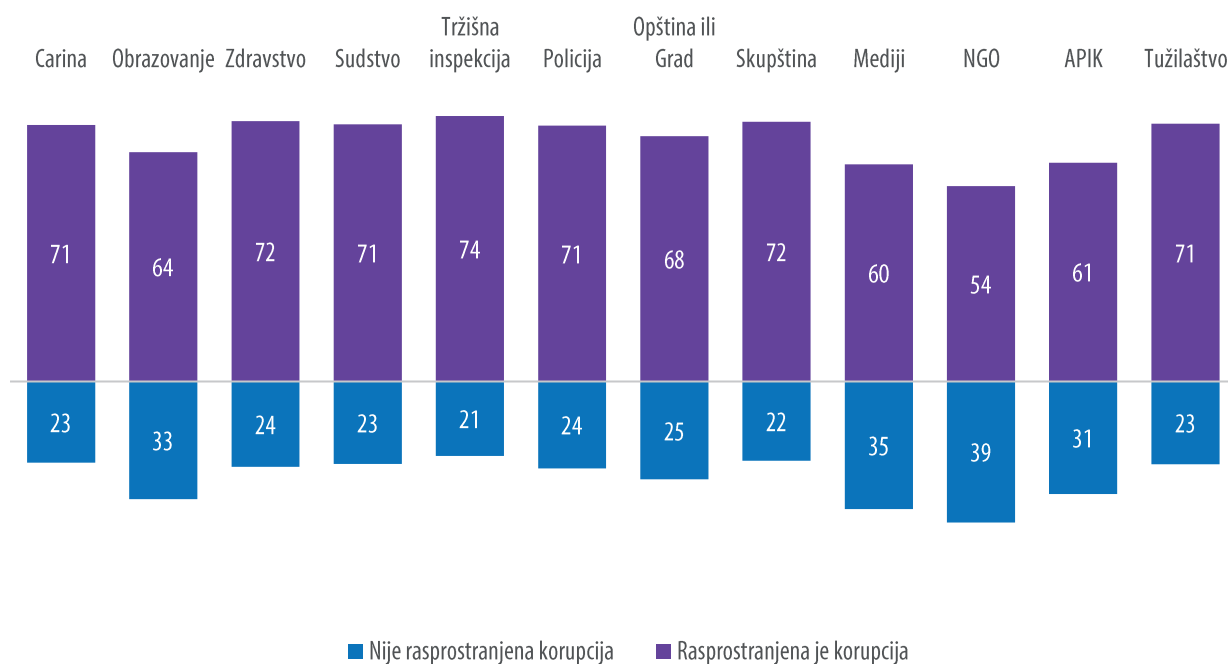
PERCEPCIJA KORUPCIJE

Sveprisutnija institucionalna korupcija

Bosna i Hercegovina ima veliki opseg pravnog tretiranja koruptivnih krivičnih djela. Ista se tretiraju u četiri krivična zakona. Na državnom nivou Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine, na entitetskom nivou Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine i Krivičnim zakonom Republike Srpske, te za područje Brčko Distrikta BiH, Krivičnim zakonom Brčko Distrikta BiH.

Grafikon 8: Rasprostranjenost korupcije u institucijama BiH

P: U kojoj mjeri je korupcija rasprostranjena u sljedećim institucijama? Molim Vas odgovorite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da uopće nije rasprostranjena, 2 da je rasprostranjena u maloj mjeri, 3 da je donekle rasprostranjena, a 4 da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

Rezultati istraživanja trećeg kruga, juni 2017. godine, pokazuju stabilan trend i rast procenta ispitanika koji su uvjereni da je korupcija prisutna u svih dvanaest ispitivanih institucija u Bosni i Hercegovini – 60% (I krug 55%, II krug 57%, III krug 67%).

Najveći broj građana, njih čak (74%) smatra da su inspekcije/inspektorati najkorumpiraniji. Na drugom mjestu po prisustvu korupcije su institucije zdravstva i parlament (72%). Treću poziciju dijele četiri institucije koje bi trebale da budu brana koruptivnom ponašanju: policija, sudstvo, tužilaštvo i carina (71%). Na četvrom mjestu su općine/grad (68%), zatim institucije obrazovanja (64%), Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije i mediji (60%), te na začelju nevladine organizacije (54%). Ovakvi rezultati nas navode na zaključak da je potrebno sprovođenje hitne re-

forme koja bi trebala da doprinese efikasnijoj borbi protiv korupcije. U ovakvim uslovima je očito da Bosna i Hercegovina gubi borbu sa korupcijom u svim segmentima društvenog života.

Najveći rast procenta prisutnosti korupcije u trećem krugu u odnosu na prvi bilježimo kod Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (22%), sljedeći su mediji i nevladine organizacije (16%), te policija i institucije obrazovanja (14%).

Procenat ispitanika koji vjeruju da je korupcija rasprostranjena u policiji u prvom krugu bio je 57%, da bi u drugom krugu došlo do rasta za 6%, a u trećem krugu taj rast je još značajniji i iznosi 14%. U sva tri kruga istraživanja bilježimo rast procenta ispitanika koji vjeruju da je korupcija rasprostranjena u policiji i taj procenat je u trećem krugu dostigao vrijednost od 71%. Iako je procenat ispitanika koji smatraju da je korupcija rasprostranjena u maloj mjeri ostao u trećem krugu na nivou drugog kruga (41%), zabrinjavajući je rast procenta ispitanika (9%) koji smatraju da je korupcija u policiji rasprostranjena do najvišeg nivoa. Takvo mišljenje ispoljava gotovo jedna trećina ispitanika. U prva dva kruga jedna trećina ispitanika je smatrala da korupcija nije rasprostranjena u policiji, dok je u trećem krugu taj broj pao na jednu četvrtinu ispitanika. Najveća frekvencija pozitivnih odgovora o rasprostranjenosti korupcije bilježi se kod tržišnih inspektora (74%), zdravstva i parlamenta (72%).

Za razliku od drugog kruga kada su najmlađi ispitanici (18-30 godina) bili stava da je korupcija u policiji rasprostranjena, u trećem krugu takav stav je najzastupljeniji kod ispitanika u dobi od 31 do 64 godine.

U trećem krugu istraživanja imamo pravilan trend rasta negativnih odgovora za razliku od drugog kruga kada su procenti istraživanja pokazivali nepravilan trend rasta negativnih odgovora s povećanjem obrazovanja. Rastom obrazovanja raste i procenat ispitanika koji su mišljenja da je korupcija rasprostranjena u policiji. Tako je najveći broj ispitanika sa završenim fakultetom mišljenja da je korupcija u policiji prisutna do najvišeg stepena (36%) dok njih 23% koji nisu završili srednju školu dijele ovakav stav. Ispitanici sa završenim osnovnim obrazovanjem su najbrojniji u mišljenju da korupcija uopće nije rasprostranjena u policiji (15%). Kao i u drugom krugu istraživanja nema značajnih statističkih razlika u odgovorima muškaraca i žena kada je u pitanju stav o rasprostranjenosti korupcije u policiji.

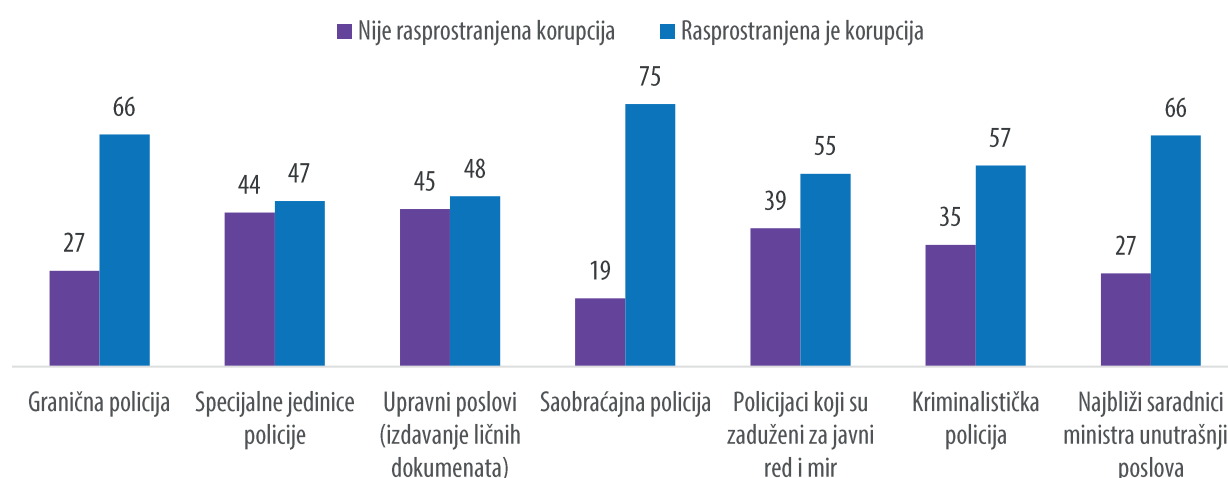
Saobraćajna i granična policija su i dalje najkorumpiranije

Ocjena o korumpiranosti policije se zasniva na percepciji rasprostranjenosti korupcije unutar pojedinih organizacionih dijelova policije. Procenat ispitanika koji percipira rasprostranjenost korupcije u svim sedam ispitanih dijelova policije, pokazuje rast procenta rasprostranjenosti korupcije u svim dijelovima. U trećem krugu u odnosu na drugi krug, najveći rast procenta rasprostranjenosti korupcije bilježimo kod specijalne jedinice policije, sa 33% na 47%. Ovaj trend sa 12% prati administracija/upravni poslovi-izdavanje ličnih dokumenata, te sa 11% rasta, kriminalistička policija i najbliži sardanci ministra unutrašnjih poslova.

U sva tri kruga istraživanja bilježi se pravilan rast procenta onih ispitanika koji percipiraju korupciju u policiji. Najuočljiviji takav trend je kod saobraćajne policije koja u trećem krugu u odnosu na prvi krug bilježi rast procenta za gotovo jednu trećinu (I krug 43%, II krug 67%, III krug 74%). Tako i u trećem kolu istraživanja ispitanici percipiraju saobraćajnu policiju kao najkorumpiraniju organizacionu jedinicu policije (74%), zatim graničnu policiju i najbliže saradnike ministra unutrašnjih poslova (66%).

Grafikon 9: Rasprostranjenost korupcije unutar policije

P: U kojoj mjeri je korupcija rasprostranjena u sljedećim dijelovima policije? Molim Vas odgovorite na skali od 1 do 4, gdje 1 znači da uopće nije rasprostranjena, 2 da je rasprostranjena u maloj mjeri, 3 da je donekle rasprostranjena, a 4 da je rasprostranjena do najvišeg nivoa.

Zanimljivo je da su ispitanici u drugom krugu istraživanja percipirali najbliže saradnike ministara unutrašnjih poslova kao trećerangirane kod kojih je korupcija najrasprostranjenija, 55%, dok u trećem krugu oni zauzimaju drugo mjesto po korumpiranosti, zajedno sa graničnom policijom (66%). Zabrinjavajući je podatak da više od polovine ispitanika smatra da je korupcija rasprostranjena u pet dijelova policije koje su ocjenjivali (saobraćajna policija, granična policija, najbliži saradnici ministra unutrašnjih poslova policija, kriminalistička policija i policija zadužena za javni red i mir). Specijalne jedinice policije i upravni poslovi-izdavanje ličnih dokumenta su blizu procentu polovine ispitanika. Ispitanici smatraju da je specijalna policija, organizacija policije s najvećim integritetom, a odmah iza nje je organizacija za izdavanje ličnih dokumenata. Tako jedna četvrtina ispitanika smatra da korupcija u specijalnoj policiji nije uopće rasprostranjena, a njih skoro jedna trećina smatra da, iako je rasprostranjena, onda je to u maloj mjeri. Skoro jedna trećina (31%) ispitanika smatra da korupcija u administraciji i kod policajaca zaduženih za javni red i mir, iako je rasprostranjena, da je to onda u maloj mjeri.

BORBA PROTIV KORUPCIJE

Građani nisu spremni da prijave korupciju

Kao preduvjet uspješne borbe protiv korupcije od izuzetne je važnosti da građani budu spremni da prijavljuju slučajeve korupcije u policiji. Stabilni nalazi pokazuju da polovina građana Bosne i Hercegovine (svaki drugi) nebi prijavila slučaj korupcije bez obzira da li se od njih tražilo ili ne da pričinu prijavljivanja ostave svoje lične podatke (JMBG, adresu i sl.) – 50% (I krug 50%, II krug 50%, III krug 50%). Razlozi za neprijavlivanje korupcije nisu obrađeni u ovom istraživanju, ali možemo pretpostaviti da je strah od mogućih posljedica prijave vodeći razlog neprijavlivanja korupcije.

U trećem krugu istraživanja procenat pozitivnih odgovora ispitanika u vezi prijave slučajeva korupcije u policiji je u padu u odnosu na drugi krug istraživanja (6%). Nema značajne statističke razlike kod ispitanika koji su birali odgovore da bi prijavili slučajeve korupcije u policiji, bilo da se od njih traže lični podaci ili ne. Njih nešto više od jedne trećine bi bilo spremno da prijavi slučajeve korupcije u policiji. Analizirajući pozitivni stav o prijavi korupcije bez obzira da li se od građana traži ili ne da pričinu prijavljivanja ostave svoje lične podatke, primjetan je pad procenta onih ispitanika koji su spremni prijaviti korupciju. U prvom krugu (2015) procenat takvih ispitanika bio je najveći (43%), u drugom krugu spremnost za prijavu pokazuje (38%) ispitanika, dok u trećem krugu skoro trećina ispitanika prihvata ovakvo djelovanje (32%). Sa druge strane imamo rast procenta ispitanika koji su bez odgovora po pitanju prijave korupcije (7%).

Razlika među polovima kada je riječ o prijavljivanju uz ostavljanje ličnih podataka nije izražena, ali je ona izražena i drastična kod anonimne prijave. Tako bi jedna trećina ispitanika muškog pola anonimno prijavila korupciju za razliku od jedne četvrtine ispitanika ženskog pola. Vrijedi izdvojiti razlike odgovora po stepenu obrazovanja i načinu prijave korupcije. Najbrojniji su ispitanici sa završenom osnovnom školom koji su spremni prijaviti korupciju uz davanje svojih ličnih podataka, a najvećih broj njih sa završenom srednjom školom bi to uradio anonimno. Najveći procenat ispitanika koji nebi prijavili korupciju uz davanje ličnih podataka je u grupi ispitanika sa završenom srednjom školom, a ispitanici bez osnovnog obrazovanja su najbrojniji u negativnom stavu prema prijavi korupcije iako bi ona bila anonimna. Ispitanici entiteta Federacija BiH su spremniji da prijave korupciju u odnosu na ispitanike u entitetu Republika Srpska (43% : 21%).

Kada analiziramo procenat ispitanika prema godinama i spremnosti da isti prijave korupciju uz davanje ličnih podataka, možemo reći da nema izrazite razlike u ovim odnosima. Gotovo jedna trećina svih uzrasta je sprema prijaviti korupciju. Međutim korelacijom uzrasta interesovanja za prijavu korupcije anonimno, može se lako primjetiti razlika među uzrastima. Tako su najstariji ispitanici najviše zainteresirani za anonimnu prijavu korupcije (od 65 godina 33%). Slijede najmlađi ispitanici (18-30 godina: 29%) i ispitanici od 31-65 godina: 27%.

Neodlučan stav ispitanika o prijavi slučajeva korupcije u policiji (22%) najbolje ilustruje sliku javnosti o radu policije, odnosno razočaranost u rad policije kao i nezainteresovanost za njihov rad.

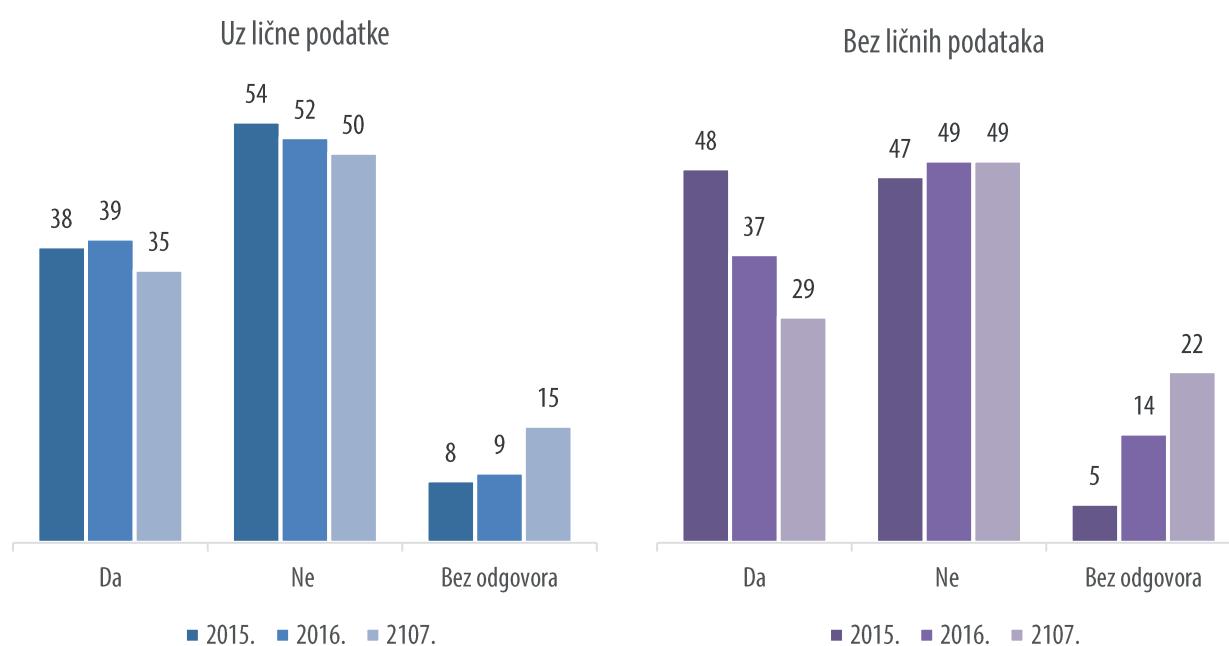
Među građanima koji navode da bi prijavili slučaj korupcije u policiji postoji donekle jasna slika o tome kome bi takav slučaj korupcije trebalo prijaviti. Slučaj korupcije u policiji bi, prema mišljenju građana, trebalo prijaviti Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije ili nekome u policiji, ali veoma mali broj građana vidi unutrašnju kontrolu policije (tačnije, Jedinicu za profesionalne standarde) kao adresu kojoj bi prvo prijavili slučaj korupcije u policiji. Također, nevladine organizacije koje u zadnje vrijeme rade puno na antikoruptivnom djelovanju, od strane javnosti nisu prepoznate kao kontakt gdje bi građani trebali prijaviti korupciju.

Za razliku od drugog kruga, kada je najveći broj građana (svaki četvrti – 26%) birao da bi na prvom mjestu slučaj korupcije u policiji prijavio lokalnoj policijskoj stanici, u trećem krugu to nije slučaj. U trećem krugu građani bi najčešće korupciju prijavili Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (27%). Kao druga opcija za prijavu biran je komandir policijske stanice (22%) pa onda treća opcija lokalna policijska stanica (17%). U trećem krugu nastavljen je trend rasta procenta ispitanika koji su se izjasnili da bi na prvom mjestu slučaj korupcije u policiji prijavili Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije.

Svaki peti ispitanik slučajeve korupcije bi prijavio komandiru policijske stanice, dok bi svaki deseti ispitanik to uradio putem medija. Zanimljiv je broj u zbirnom uzorku onih koji bi slučajeve korupcije u policiji prijavili Jedinici za profesionalne standarde i nevladinim organizacijama (4%).

Grafikon 10: Prijavlivanje korupcije

P: Kome biste prvom s ove liste prijavili slučaj korupcije u policiji? Kome još?

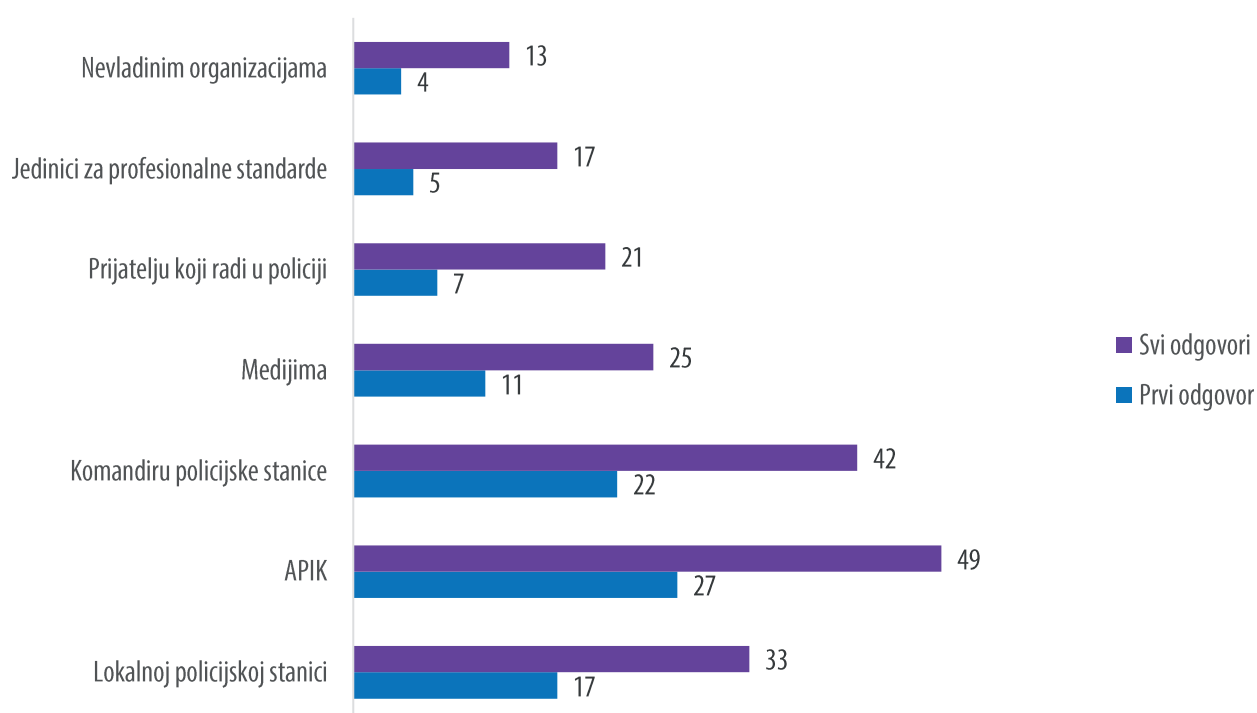
Potrebno je više kažnjavati korumpirane rukovodioce u policiji

Pri izboru prvoplasirane mjere najpotrebnije za sprečavanje korupcije u policiji dolazi do razlika u procentu ispitanika u prvom i drugom krugu u odnosu na treći krug istraživanja. U prvom i drugom krugu građani BiH promjenu kaznene politike vide kao najpotrebniji mehanizam u sprečavanju korupcije, dok u trećem krugu smatraju da je na prvom mjestu potrebno više kažnjavati korumpirane rukovodioce u policiji (20%), a kao drugu mjeru navode potrebu sprovođenja strogog kažnjavanja počinoca (17%). Procenat zainteresovanih za više kažnjavanje korumpiranih rukovodioca u policiji, u trećem krugu je porastao za znatnih 7% u odnosu na prvi krug, dok se procenat onih koji smatraju da je potrebno strožije kažnjavati počinioce vratio na procenat iz prvog kruga (17%). Treću najpotrebniju aktivnost za sprečavanje korupcije u policiji, ispitanici vide u političkoj volji ministra i rukovodioca za rješavanje problema (13%). Ovaj procenat ispitanika je stabilan kroz sva tri kruga istraživanja. U drugom krugu četvrtu poziciju zauzimao je odgovor – povećati plate policajcima, dok se na petoj poziciji nalazila aktivnost podsticanje građana da prijave korumpirane policajce. Treći krug donosi promjene ovih pozicija tako što je povećanje plate policajaca palo na četvrtu poziciju a podsticanje građana na treću.

Formiranje novih tijela za sprečavanje korupcije u policiji kao i veći podsticaj policajaca da prijave korumpirane kolege, su najmanje potrebne aktivnosti koje bi prema ispitanicima doprinijele sprečavanju korupcije u policiji. Procenat ovih odgovora je stabilan u sva tri kruga istraživanja (I krug 6%, II krug 7%, III krug 6%).

Grafikon 11: Najpotrebnije za sprečavanje korupcije u policiji u 2015., 2016. i 2017. godini

P: Ocijenite, šta je po Vašem mišljenju, najpotrebnije za sprečavanje korupcije u policiji?

Unutrašnja kontrola kao brana korupcije u policiji

U trećem krugu istraživanja, na pitanje koje od ponuđenih 11 institucija treba da se bore protiv korupcije u policiji, najviše je ispitanika (skoro jedna petina 18%) koji su odgovorili da je to posao unutrašnje kontrole policije. Ovaj procenat je različit u odnosu na drugi i prvi krug istraživanja kada je najviše ispitanika smatralo da je to posao Vlade (22%). U trećem krugu procenat ovakvih odgovora je pao za 6%, te je isti dovelo na drugo mjesto. Stabilan procenat od 11% u sva tri kruga istraživanja ima treća pozicija, odnosno odgovor da bi ministar policije prije svih drugih trebao da se bori protiv korupcije u policiji. Na četvrtom mjestu je Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (10%).

Ovakvo rangiranje institucija koje treba da se bore protiv korupcije u policiji, ukazuje na to da građani smatraju da se rješavanje korupcije u policiji treba prvo definisati kroz mehanizme unutrašnje kontrole u policiji i da unutrašnja kontrola zajedno sa ministrom policije treba da bude inicijator Vladinih antikoruptivnih aktivnosti. U osnovi, javnost dosta realno opaža prioritete institucije koje treba da se bore protiv korupcije u policiji, jer su inspekcije i unutrašnje kontrole prva brana koruptivnom djelovanju. Također, uskraćivanje podrške ovakvim aktivnostima od strane Vlade ili ministra policije ograničava moći unutrašnje kontrole da se nametne kao jedan od prioriteta, borbom protiv korupcije u vlastitim redovima.

Zanimljivim smatramo podatak da građani u tužilaštvu ne prepoznaju vodeću instituciju koja treba da se bori protiv korupcije u policiji, već mu daju značaj gotovo kao i nevladinim organizacijama. Procenat ispitanika koji smatraju da je borba protiv korupcije u policiji posao međunarodne zajednice bilježi rast za 3% i veći je nego i u prvom krugu. Isto tako u trećem krugu, u odnosu na drugi, zabilježen je rast procenta ispitanika koji su birali da je to posao nevladinih organizacija ali on još nije dostigao procenat iz prvog kruga (5%).

Grafikon 12: Institucije koje treba da se bore protiv korupcije u policiji u 2015, 2016. i 2017. godini

P: Pogledate sljedeći spisak institucija i recite mi, koja institucija bi prije svih drugih trebala da se bori protiv korupcije u policiji.

Posmatrajući sva tri kruga istraživanja najveći trend rasta stava prema instituciji koja treba da se prije svih drugih bori protiv korupcije u policiji, bilježi unutrašnja kontrola policije sa zavidnih (15%) u odnosu na istraživanje u prvom krugu u 2015. godini (I krug 3%, II krug 17%, III krug 18%). Samim tim, građani su ovu instituciju prepoznali kao prvi izbor kada su u pitanju subjekti u borbi protiv korupcije u policijskim redovima. Procenat ispitanika koji smatraju da je Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (10%), institucija koja bi prije svih trebala da se bori protiv korupcije u policiji, je identičan procentu ispitanika koji su potpuno nezainteresirani za ovu temu.

Civilno društvo treba da učestvuje u borbi protiv korupcije

Pošto su mehanizmi za borbu protiv korupcije unutar policije, poput unutrašnje kontrole, prema mišljenju građana, u određenom stepenu neefikasni ili nepoznati, važno je detaljnije analizirati kakvu bi ulogu građani dodijelili nevladinim organizacijama.

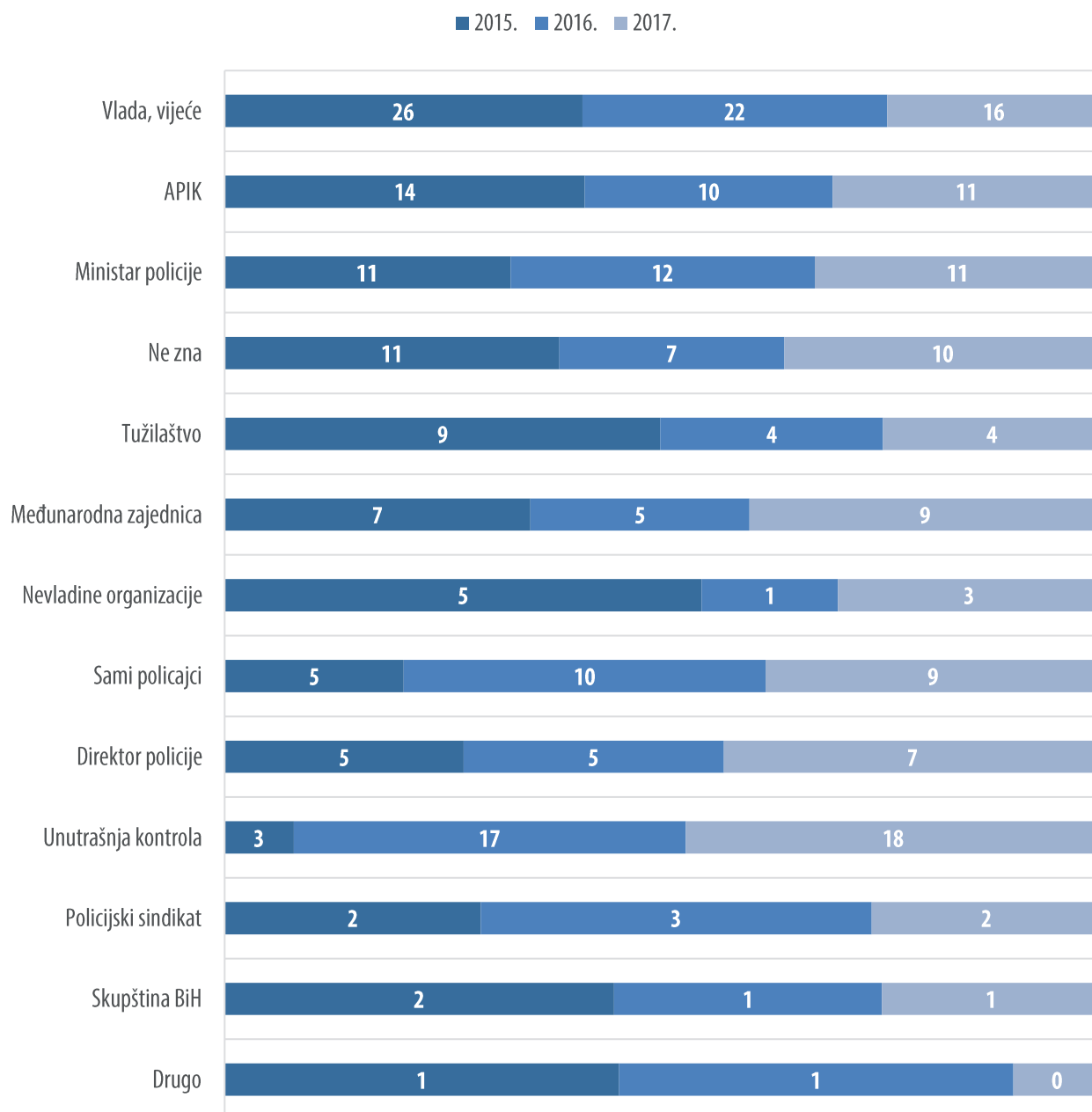
Kao i u drugom krugu istraživanja, većina ispitanika trećeg kruga daje jasnu sliku o ulozi nevladinih organizacija u borbi protiv korupcije. Više od polovine ispitanika (52%) smatra da nevladine organizacije trebaju da učestvuju u borbi protiv korupcije, bilo samostalno ili u saradnji s državom. Razlike u trećem krugu postoje u samom postupku djelovanja nevladinih organizacija u borbi protiv korupcije. Tako, više od jedne trećine (za razliku od drugog kruga kada je to bilo nešto više od jende četvrtine) smatra da bi nevladine organizacije trebale da direktno učestvuju u borbi protiv korupcije (34%). Rezultati pokazuju rast za 7% odgovora ovih ispitanika, dok sa druge strane imamo identičan pad procenta ispitanika (7%) kod odgovora da je uloga nevladinih organizacija da u borbi protiv korupcije saraduju sa državom. Međutim, mišljenja ispitanika kao i u prethodnom drugom krugu su ostala podijeljena u vezi same uloge nevladinih organizacija u borbi protiv korupcije.

Tako, nešto malo više od jedne trećine ispitanika (34%) smatra da bi nevladine organizacije trebale direktno učestvovati u borbi protiv korupcije, dok gotovo dvostruko manje njih smatra da bi nevladine organizacije trebale saradivati s državom u borbi protiv korupcije (18%). Najmanje je ispitanika koji smatraju da bi nevladine organizacije trebale da imaju ulogu u promovisanju etičkog rada institucija (5%). Procenat neodlučnih nije zanemarljiv i on je ostao na nivou procenta iz drugog kruga istraživanja (12%).

Zanimljivim smatramo dobivene rezultate trećeg kruga o ulozi nevladinih organizacija u borbi protiv korupcije koji ukazuju na rast procenta ispitanika koji ulogu nevladinih organizacija vide u direktnom učešću u borbi protiv korupcije. Procenat ovih odgovora u prvom i drugom krugu bio je 25%, u trećem krugu je zabilježio rast na znatnih 34% (I krug 25%, II krug 26%, III krug 34%). Također, statističke razlike tokom tri kruga istraživanja primjetne su i kod drugorangiranog mišljenja. U drugom krugu frekvencija odgovora da nevladine organizacije trebaju da saraduju sa državom u borbi protiv korupcije bila je najveća (25%). U trećem krugu bilježimo pad takvih odgovora na 18%, što je manje za 2% u odnosu na prvi krug istraživanja. (I krug 20%, II krug 25%, III krug 18%). Kod trećerangiranog odgovora nema izraženih statističkih razlika tokom sva tri kruga istraživanja, procenat ovih odgovora je stabilan (17%)

Grafikon 13: Uloga civilnog društva u borbi protiv korupcije

P: Ljudi imaju različita mišljenja o ulozi nevladinih organizacija u borbi protiv korupcije. Imajući to na umu, šta biste rekli, koju ulogu nevladine organizacije treba da igraju u borbi protiv korupcije?

METODOLOŠKI OKVIR

Lokacija	Bosna i Hercegovina
Vreme	Jun 2017.
Metod prikupljanja podataka	Licem-u-lice u domaćinstvu ispitanika
Okvir uzorka	Građani Bosne i Hercegovine koji imaju 18 i više godina i koji su u vrijeme istraživanja stalno nastanjeni na teritoriji Bosne i Hercegovine
Veličina uzorka	1049
Tip uzorka	Troetapni slučajni reprezentativni stratifikovani uzorak
Stratifikacija	Izvršena prema regionu, tipu naselja, polu, starosti i nivou obrazovanja
Uzoračka greška	$\pm 3.31\%$

POINTPULSE
WESTERN BALKANS PULSE FOR POLICE INTEGRITY AND TRUST

WWW.POINTPULSE.NET

twitter.com/POINTPULSEnet

facebook.com/POINTPULSEnet/

Civil society network dedicated to
oversight of police integrity.